

Název bodu jednání:**Římskokatolická farnost – řešení situace ve věci březohorského hřbitova****Předkládá:** Rada města Příbram**Zpracovala:** Bc. Žaneta Vaverková, vedoucí odboru správy majetku**Projednáno:** v Radě města Příbram dne 23.10.2017, č. usn. 1024/2017**Text usnesení RM:** Rada města**I. bere na vědomí**

předložený rozpracovaný materiál obsahující popis stavu nájemního vztahu mezi městem Příbram jako nájemcem a pronajímatelem Římskokatolickou farností u kostela sv. Vojtěcha Příbram VI – Březové Hory, náměstí J. A. Alise 284, Příbram VI – Březové Hory, 261 01 Příbram, IČO: 61100421, založeného nájemní smlouvou uzavřenou dne 13.03.2006, ve znění dodatku č. 1 ze dne 24.11.2011, z níž vznikl spor, zapříčiněný pádem hřbitovní zdi.

II. ukládá

OSM předložit materiál na zasedání Zastupitelstva města Příbram dne 13.11.2017.

III. doporučuje ZM

poskytnutí finančního daru ve výši 150.000,00 Kč Římskokatolické farnosti u kostela sv. Vojtěcha Příbram VI – Březové Hory, IČO 61100421, se sídlem nám. Jana Alise čp. 284, 261 01 Příbram.

IV. ukládá

OVV zařadit tento materiál do programu zasedání Zastupitelstva města Příbram dne 13.11.2017.

Napsala: Ing. Alena Slačiková, vedoucí majetkoprávního oddělení**Návrhy na usnesení:****ZM****I. bere na vědomí**

předložený materiál obsahující popis stavu nájemního vztahu mezi městem Příbram jako nájemcem a pronajímatelem Římskokatolickou farností u kostela sv. Vojtěcha Příbram VI – Březové Hory, náměstí J. A. Alise č.p. 284, Příbram VI – Březové Hory, 261 01 Příbram, IČO: 61100421, založeného nájemní smlouvou uzavřenou dne 13.03.2006, ve znění dodatku č. 1 ze dne 24.11.2011, z níž vznikl spor, zapříčiněný pádem hřbitovní zdi.

II. schvaluje - neschvaluje

poskytnutí finančního daru ve výši 150.000,00 Kč Římskokatolické farnosti u kostela v. Vojtěcha Příbram VI – Březové Hory, IČO 61100421, se sídlem nám. Jana Alise čp. 284, 261 01 Příbram, za účelem opravy hřbitovní zdi Březohorského hřbitova v Příbrami VI.

III. schvaluje – neschvaluje

rozpočtové opatření, to je změnu rozpočtu města na rok 2017, které se promítne na straně běžných výdajů, a to snížením kapitoly 777 – OŠKS, číslo prvku 3718 Individuální dotace o částku .....a navýšením kapitoly 784 – OPVZ, číslo prvku 4241 Dar ve stejné výši.

IV. doporučuje – nedoporučuje RM

schválit ukončení nájemní smlouvy uzavřené dne 13.3.2006 mezi pronajímatelem Římskokatolickou farností u kostela sv. Vojtěcha Příbram VI – Březové Hory, náměstí J. A. Alise č.p. 284, Příbram VI – Březové Hory, 261 01 Příbram, IČO: 61100421, a nájemcem městem Příbram, ve znění dodatku č. 1 ze dne 24.11.2011, a to výpovědí s výpovědní dobou tři měsíce s počátkem jejího běhu od prvního dne měsíce následujícího po doručení písemné výpovědi.

Důvodová zpráva:

Dne 13.3.2006 byla mezi Římskokatolickou farností u kostela sv. Vojtěcha, Příbram VI – Březové Hory, IČO: 61100421 (dále jen „farnost“), jako pronajímatelem, a městem Příbram, jako nájemcem, uzavřena nájemní smlouva ve znění dodatku č. 1 ze dne 24.11.2011, jejíž předmětem jsou pozemky parc. č. 500 – ostatní plocha, hřbitov, urnový háj o výměře 10345 m², parc. č. 501/1 – ostatní plocha, hřbitov, urnový háj o výměře 98 m² a parc. č. 501/2 – ostatní plocha, hřbitov, urnový háj o výměře 186 m², vše v k.ú. Březové Hory.

Výše nájemného smluvně stanoveného činí 2 000 Kč/rok. V textu nájemní smlouvy je kromě jiného uvedeno, že nájemce se zavazuje na své náklady udržovat předmět nájmu (pohřebiště) včetně jeho součástí a příslušenství ve stavu způsobilém k jeho řádnému užívání, zejména zabezpečovat potřebné opravy, údržbu zeleně a stromů. Dále bylo dohodnuto, že změny a úpravy většího rozsahu, pokud nejsou obvyklé vzhledem k účelu nájmu, je nájemce oprávněn na předmětných pozemcích provádět jen s předchozím písemným souhlasem pronajímatele. Kopie nájemní smlouvy vč. dodatku č. 1 je přílohou č. 1 tohoto materiálu.

Dle výše uvedené nájemní smlouvy lze nájemní vztah ukončit:

- a) písemnou dohodou smluvních stran,
- b) písemnou výpovědí ze strany nájemce,
- c) písemnou výpovědí ze strany pronajímatele.

Výpovědní doba je tříměsíční a počíná běžet od prvního dne měsíce následujícího po doručení písemné výpovědi druhé smluvní straně.

Na pozemcích, které jsou předmětem výše uvedené smlouvy, město provozuje veřejné pohřebiště, a to prostřednictvím Technických služeb města Příbrami, příspěvkové organizace města (dále jen „TS“). Správu hřbitova má v současné době na starosti paní Irena Michalová.

Výňatek ze zákona o pohřebnictví č. 256/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, účinný od 1.1.2002:

HLAVA III

VEŘEJNÉ POHŘEBIŠTĚ

§ 16

(1) Provozování veřejného pohřebiště je službou ve veřejném zájmu zajišťovanou obcí v samostatné působnosti nebo registrovanou církví nebo náboženskou společností (dále jen "provozovatel pohřebiště"). Nemůže-li obec zajistit provozování veřejného pohřebiště v územním obvodu své působnosti, je povinna zajistit provozování veřejného pohřebiště v jiné obci v okolí na základě dohody s provozovatelem pohřebiště.

(2) Jestliže obec ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona provozovala veřejné pohřebiště na pozemku ve vlastnictví církve nebo náboženské společnosti, je oprávněna provozovat toto veřejné pohřebiště i nadále. V takovém případě může registrovaná církev nebo náboženská společnost ve lhůtě 6 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona obci písemně oznámit, že nadále hodlá veřejné pohřebiště provozovat sama, a vyzvat ji ke smluvnímu vypořádání vztahů souvisejících se změnou provozovatele pohřebiště. Jestliže registrovaná církev nebo náboženská společnost ve stanovené lhůtě svůj požadavek na změnu provozovatele pohřebiště u obce neuplatní, může tak učinit nejdříve za 10 let ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Změnou provozovatele pohřebiště nesmí dojít k narušení provozu veřejného pohřebiště.

Pro úplnost je třeba uvést, že stav pozemků parc. č. 501/1 – ostatní plocha, hřbitov, urnový háj o výměře 98 m² a parc. č. 501/2 – ostatní plocha, hřbitov, urnový háj o výměře 186 m² v katastru nemovitostí neodpovídá stavu ve skutečnosti – na pozemcích se nachází chodník a zeleň (viz příloha č. 4 – fotodokumentace).

Součástí areálu hřbitova je i tzv. hřbitovní domek (pozemek parc. č. st. 340 o výměře 142 m² k.ú. Březové Hory, jehož součástí je stavba Příbram VI – Březové Hory č.p. 354, obč. vybavenost), který není k provozování hřbitova potřebný. Ten byl farností v r. 1995 pronajat TS za 1 000,- Kč/měs., protože v něm bydlel zaměstnanec TS se svými dětmi. Do předmětu výše uvedené nájemní smlouvy z r. 2006 byl tento domek původně zahrnut také, ale pravděpodobně byl dál podnajímán zaměstnanci TS, který v něm stále bydlel, za stejnou výši nájemného, které platilo město farnosti (dle ústního sdělení PhDr. Věry Černé). Od r. 2012 tento domek pronajímá farnost sama jinému subjektu, předmět

nájmu byl zúžen dodatkem č. 1 ze dne 24.11.2011 na stávající rozsah uvedený v úvodu této důvodové zprávy.

Předmětné pozemky, na kterých se hřbitov (veřejné pohřebiště) nachází, byly ve vlastnictví církve i před r. 1990, kdy pohřebiště spravoval stát (MěNV). Nabývací listinou ve prospěch farnosti je Knihovni vložka č. 280 Pozemkové knihy pro k.ú. Březové Hory.

Od r. 1990 (spíše až po r. 1996, na základě podnětu občanů Březových Hor) se o hřbitov pravidelně staraly TS (do r. 2006 bez uzavřené smlouvy).

Možnosti provozování hřbitova: V r. 1978 byl vydán zákaz pohřbívání. V r. 1996 bylo zamítnuto obnovení pohřbívání do země, ale byla dána možnost zde zřídit urnové pohřebiště. To je zde v současné době zřízené a průběžně se rozšiřuje. Tleci doba již dávno uběhla.

Dne 22.6.2017 na základě dotazu pana místostarosty Mgr. Švendy vyjádřil svůj názor k opravě naklánějící se hřbitovní zdi Ing. Volný, tehdejší vedoucí odboru správy majetku. Závěrem uvádí: „Můj konečný závěr je takový, že primárně by měl opravu zdi řešit pronajímatel, přičemž nájemce by se na ní nebo na nákladech za ni měl podílet jen tehdy, pokud by došlo k jeho zavinění nebo spoluzavinění předmětného závadného stavu“. Celé stanovisko, které bylo zasláno e-mailem, je přílohou č. 5 této důvodové zprávy. K dnešnímu dni Bc. Vaverková, současná vedoucí odboru správy majetku, zastává stejný názor.

Dne 10.7.2017 Bc. Vaverková, tehdejší vedoucí majetkoprávního oddělení, se e-mailem obrátila na P. Roberta B. Cieszkowski, administrátora farnosti, k zajištění hřbitovní zdi (příloha č. 6). Farnost předala věc k právnímu posouzení Arcibiskupství pražskému (dále jen „AP“).

Dne 2.8.2017 bylo od farnosti městu postoupeno právní stanovisko AP ve výše uvedené věci (příloha č. 7). Dle názoru AP nájemce, město Příbram, nedostalo svým povinností, protože neprovádělo dostatečnou údržbu a potřebné opravy, nevyžádalo si v případě nutnosti většího zásahu souhlas pronajímatele, takže stav je nyní havarijní a neodpovídá stavebním předpisům. Město je provozovatelem dle zákona o pohřebnictví. V této souvislosti je nutné upozornit, že v průběhu trvání nájemního vztahu nájemce neobdržel ze strany pronajímatele žádné upozornění na neplnění smluvních povinností.

Dne 12.9.2017 se samovolně zřítla část hřbitovní zdi o délce cca 12 m. Tato skutečnost proběhla i médií. Bc. Vaverkové byl tento den zaslán e-mail (viz příloha č. 15), kterým TS na zřícení zdi upozorňují a žádají příslušný odbor MěÚ o řešení.

Městským úřadem Příbram - Stavebním úřadem a územního plánování byla zaslána farnosti výzva k provedení údržbových prací sp.zn. SZ MeUPB/83209/2017/SÚÚP/VL ze dne 13.9.2017 (odstranění zřícené části zdi v délce cca 12 m a její nové vystavění a omítnutí; provedení údržbových prací v celé délce hřbitovní zdi (Pzn.OSM: *dle hrubého odhadu cca 370 m*) tak, aby bylo zamezeno zřícení dalších jejích částí vč. omítnutí) – příloha č. 8.

Dne 21.9.2017 proběhlo jednání za účasti zástupců farnosti (P. Cieszkowski) a AP (Ing. Štěpánek, Bc. Hanke) a zástupců města (místostarosta Mgr. Švenda a vedoucí odboru správy majetku Bc. Vaverková). Na tomto jednání byl ze strany města nabídnut vstřícný krok k řešení tohoto havarijního stavu: prostředky z dotace „Památky místního významu“ vč. součinnosti při podání žádosti, s tím, že na spoluúčast bude farnosti poskytnut finanční dar (příloha č. 9) Pzn. OSM: *Na místě zmíněné odhadované náklady ve výši 75 000,- Kč jsou jen hrubým odhadem, bude nutné zpracovat přesný rozpočet.*

Osobní schůzka Ing. Slačkové (od 1.10.2017 vedoucí majetkoprávního oddělení) na místě s paní Michalovou dne 5.10.2017, která má správu hřbitova na starosti: Dle názoru paní Michalové, je březohorský hřbitov pro město výhledově nezbytný, protože kapacita hřbitova v Příbrami I je již značně vyčerpána a tento hřbitov má ještě dost volného místa. Na tomto hřbitově jsou uloženy ostatky významných osobností příbramského života (např. Karel Hojden, Hynek Klička), hromadné hroby horníků, ruské hroby.... S postupným zaplňováním dalšími urnovými místy stoupnou i vybrané prostředky. Dle sdělení paní Michalové probíhala v minulých 3 letech mezi TS a městem komunikace

ve věci nutnosti zajištění této části hřbitovní zdi, TS požadovaly finanční prostředky na její opravu, ale k jejímu uskutečnění nakonec nedošlo.

Dne 6.10.2017 – tel. rozhovor Ing. Slačikové s JUDr. Boháčovou, Ing. Polákem a Ing. Štěpánkem z AP. Dne 9.10.2017 – tel. rozhovor Ing. Slačikové s Ing. Mackem z AP, který má věc na starosti, a osobní schůzka s P. Cieszkowskim. Z telefonických rozhovorů i osobního jednání byla vnímána vstřícnost k nalezení kompromisního řešení, ale zároveň si AP stojí za svým právním stanoviskem. Požadavek ze strany města na opravu zdi z prostředků farnosti vnímají jako neopodstatněný a nesouhlasí s právním názorem města. Žádost o dotaci jsou ochotni podat pouze po předchozím sdělení města, jako nájemce, v tom smyslu, že za zřícenou zeď uznává zodpovědnost.

Lze tedy shrnout, že obě strany mají velmi rozdílný (opačný) právní názor, ani jedna není ochotná svůj názor změnit a je tedy prozatím nezbytné se v současné době s tímto faktem smířit. Jako pozitivní lze vnímat, že je zde zároveň potenciál najít kompromisní řešení, především díky velké vstřícnosti města nalézt způsob financování opravy zdi z finančních prostředků města.

Od 1.9.2017 je účinná novela zákona o pohřebnictví.

Stanovisko MMR zveřejněné na jeho webových stránkách (výňatek): ...Na základě důvodové zprávy k novele zákona o pohřebnictví oddělení pohřebnictví MMR obcím jako provozovatelům veřejných pohřebišť na cizím majetku doporučuje následující: Vše co není údržbou, natož modernizace a investice, stejně tak všechno ostatní, co není obsaženo v ustanovení § 18 odst. 1 zákona o pohřebnictví, je podle našeho názoru možno a nutno požadovat na vlastníku hřbitova v duchu ústavněprávní zásady „vlastnictví zavazuje“. Podle ustanovení § 507 občanského zákoníku je součástí pozemku i rostlinstvo na něm vzešlé... Podle našeho názoru v obecné užívací rovině smlouva provozovatele pohřebiště s vlastníkem pozemku není nutná... Jakákoliv vzájemná smlouva o výpůjčce hřbitova je, domníváme se, zbytečná, protože je nutno rozlišit veřejné pohřebiště dle zákona o pohřebnictví jako prostor určený k pohřbení lidských pozůstatků nebo uložení zpopelněných lidských ostatků a pozemek s nemovitostmi vlastníka jako takových, k nimž má vlastník nejen práva, ale i povinnosti řádné péče. Užívání cizího pozemku ze strany obce coby provozovatele je ze zákona o pohřebnictví, který toto užívání písemnou formou vůbec nepodmiňuje a naopak zákon o pohřebnictví logicky podle našeho názoru umožňuje obci užívání souvisejících nemovitostí, neboť bez nich by k plnění zákonné povinnosti obce nemohlo dojít (příloha č.10). (Pzn. OSM pro přehlednost - znění § 18 odst. 1 zákona o pohřebnictví: *Provozování veřejného pohřebiště zahrnuje zejména výkopové práce související s pohřbením a exhumací, správu a údržbu veřejného pohřebiště, pronájem hrobových míst a vedení související evidence*).

Před novelou zákona o pohřebnictví zastávalo MMR odlišný právní názor. I o toto stanovisko se AP opírá a současné stanovisko MMR se připravuje rozporovat. Na oficiálních webových stránkách MMR byl dlouhodobě zveřejněn tento text ze dne 17.10.2013 (výňatek): "Vzhledem k narůstajícímu počtu dotazů ze strany obcí ve věci údržby a opravy hřbitovních zdí MMR ČR informuje: .....V čl. I bodě 4 citovaného pokynu je uvedeno: „Vlastnické právo dosavadních vlastníků pohřebišť zůstává nezměněno, avšak péče o udržování pohřebiště dnem převzetí přechází do správy místního národního výboru“. Z výše uvedeného vyplývá i nyní pro obce, že celé pohřebiště, které obec spravuje, musí řádně udržovat a tedy i opravovat, včetně zdi kolem něj. Tato povinnost obce zajišťovat údržbu pohřebiště se netýká péče o jednotlivá hrobová zařízení. Pokud si církev příslušné pohřebiště nepřevzala zpět, není oprávněna nijak do běhu oprav zasahovat. Stejně tak obec není oprávněna v této souvislosti cokoli po církvi požadovat (příloha č. 11).

Dne 12.10.2017 byly vneseny na MMR dotazy týkající se dalších možností provozování veřejného pohřebiště v případě vypovězení smluvního vztahu městem. Níže jsou uvedeny otázky zároveň spolu s odpověďmi MMR:

1. je město povinno provozovat toto veřejné pohřebiště i nadále, po uplynutí výpovědní lhůty, bezesmluvně? - *Město není povinno provozovat veřejné pohřebiště nadále, po uplynutí výpovědní lhůty s církví, bezesmluvně. Může jej z důvodu veřejného zájmu zrušit (dle § 24 zákona o pohřebnictví) na základě rozhodnutí krajského úřadu.*
2. je možné předat provozování veřejného pohřebiště církvi, aniž by ona s tímto souhlasila? *Není možné předat provozování veřejného pohřebiště církvi, aniž by ona s tímto souhlasila (viz § 16 odst. 2 zákona o pohřebnictví),*
3. v případě, že by církev sama veřejné pohřebiště chtěla provozovat, je možné jí toto odmítnout? - *Není možné, v případě, že by církev sama veřejné pohřebiště chtěla provozovat, jí toto odmítnout (viz*

§ 16 odst. 2 zákona o pohřebnictví) – viz příloha č. 18.

Dne 27.10.2017 byly odpovědi na MMR konzultovány i telefonicky a byly vneseny další upřesňující otázky. Po jejich obdržení budou dodatečně zahrnuty jako další příloha tohoto materiálu.

Dne 19.10.2017 bylo na OSM od AP obdrženo Postoupení výzvy k provedení udržovacích prací ze dne 17.10.2017, kterým je město vyzýváno, s odkazem na smluvní a zákonné povinnosti, k provedení uložených prací dle podmínek stanovených stavebním úřadem (příloha č. 15).

Dne 19.10.2017 bylo od Společnosti občanů a přátel Březových Hor, z.s., obdrženo Vyjádření ze dne 16.10.2017 (příloha č. 16).

Vyjádření TS:

Náklady na provoz březohorského hřbitova, poskytnuté Ing. Irenou Hofmanovou z TS dne 12.10.2017: Celkové náklady za rok činí 88 719 Kč, výnosy za rok 30 130 Kč (Podrobněji viz příloha č. 12). Vyjádření k možné výpovědi smluvního vztahu ze dne 13.10.2017, kde je konstatováno, že v případě nezájmu církve pohřebiště provozovat, je i nadále toto povinností města a dále sdělení k možnému budoucímu využívání březohorského hřbitova jako veřejného pohřebiště (příloha č. 13). Dne 12.9.2017 bylo Bc. Vaverkové zasláno e-mailem vyjádření TS vč. fotodokumentace ke zřícené zdi ve znění, že údržba zdi není v kompetenci TS a žádají příslušný odpovědný odbor MěÚ o řešení nastalé situace, zajištění bezpečnosti a opravy hřbitovní zdi (příloha č. 14).

Dne 19.10.2017 byl od AP obdržen dopis ze dne 17.10.2017, adresován p. místostarostovi Švendovi – Návrh dalšího postupu ohledně provedení udržovacích prací, ve kterém jsou shrnuty závěry jednání dne 11.10.2017, kdy je farnost připravena přijmout následující řešení (zkráceno): farnost a město si dokumentem podepsaným oběma stranami vzájemně potvrdí, že se vzájemně neshodují v právní otázce ohledně zodpovědnosti za péči o ohradní zeď hřbitova a proto dříve, než mezi nimi dojde k vyřešení sporu, se domluví na odděleném postupu, kdy farnost zpracuje rozpočet a město farnosti poskytne účelově vázaný dar (na celý rozsah prací). Celý text viz příloha č. 17.

Současná situace, kdy město Příbram provozuje veřejné pohřebiště ve vlastnictví církve, není v ČR ojedinělá, ba naopak. Zhruba třetina ze všech veřejných pohřebišť v ČR je ve vlastnictví církvi, přičemž téměř všechna jsou obcemi a městy provozována na základě zákona o pohřebnictví (výjimkou

jsou v současné době pouze 2 hřbitovy, které provozuje církev sama). Dle obecných vyjádření církve nelze očekávat jejich zájem o převod hřbitovů do vlastnictví obcí, protože hřbitovy jsou církvemi vnímána jako posvátná místa, cítí za tato místa a zde pohřbené zodpovědnost. Přesto ale varianta jednání o možnosti převodu březohorského hřbitova do vlastnictví města nemusí být předem vyloučena. Možnost bezúplatného převodu však byla vyloučena již nyní.

Město Příbram má možnost ukončit nájemní smlouvu ze dne 13.3.2006, ve znění dodatku č. 1 ze dne 24.11.2011 výpovědí. Nabízí se i možnost uzavřít dohodu o ukončení nájemního vztahu a vyjednat o nové podobě smluvního vztahu .

Přílohy:

1. Nájemní smlouva ze dne 13.3.2006 vč. dodatku č. 1
2. Částečný výpis z LV č. 3300 k.ú. Březové Hory
3. Snímek katastrální mapy
4. Fotodokumentace pozemků parc. č. 501/1 a 501/2 k.ú. Březové Hory (nejsou součástí hřbitova)
5. Stanovisko k opravě naklánějící se zdi Ing. Volného, vedoucího odboru správy majetku, e-mail ze dne 22.6.2017
6. E-mail ze dne 10.7.2017 zasláný Bc. Vaverkovou farnosti ve věci opravy zdi

7. Odpověď farnosti ze dne 2.8.2017 vč. právního stanoviska AP
8. Zápis z místního šetření
9. Výzva k provedení udržovacích prací ze dne 13.9.2017
10. Současné stanovisko MMR
11. Předchozí stanovisko MMR ze dne 7.10.2013
12. Přehled příjmů a nákladů na udržování hřbitova
13. Vyjádření TS ke zvažované možnosti výpovědi smluvního vztahu
14. Vyjádření TS ze dne 12.9.2017
15. Obdržené postoupení výzvy k provedení udržovacích prací od AP ze dne 17.10.2017
16. Vyjádření Společnosti občanů a přátel Březových Hor, z.s. ze dne 16.10.2017
17. Návrh dalšího postupu ohledně provedení udržovacích prací ze dne 17.10.2017 od AP
18. Odpovědi na otázky od MMR ze dne 23.10.2017